

BODI YA KOROSHO TANZANIA

**MWONGOZO NA. 2 WA USIMAMIZI NA UDHIBITI UBORA
WA KOROSHO GHAFI WA MWAKA 2020/2021**

**MWONGOZO HUU UMETOLEWA CHINI YA SHERIA YA
TASNIA YA KOROSHO NA. 18 YA MWAKA 2009 NA
KANUNI ZAKE ZA MWAKA 2010**

**Umetolewa na:-
Bodi ya Korosho Tanzania,
S.L.P. 533,
MTWARA.**

SEPTEMBER, 2020

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA.....	1
1.0 UTANGULIZI.....	1
SEHEMU YA PILI	2
2.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI NGAZI YA MKULIMA.....	2
SEHEMU YA TATU	3
3.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI KATIKA NGAZI YA CHAMA CHA USHIRIKA CHA MSINGI.....	3
SEHEMU YA NNE.....	4
4.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI KATIKA GHALA LA MNADA.....	4
SEHEMU YA TANO	8
5.0 MAJUKUMU NA WAJIBU WA WADAU KATIKA KUSIMAMIA UBORA WA KOROSHO GHAFI ..	8
SEHEMU YA SITA	11
6.0 UTATUZI WA MIGOGORO.....	11

1. TAFSIRI YA MAANA ZA MANENO YALIYOTUMIKA

Katika mwongozo huu, maneno yafuatayo yanatafsiriwa kama ifuatavyo:-

“*AMCOS*” ni Chama cha *Ushirika* cha Msingi.

“*Chama Kikuu*” ni Chama Kikuu cha Ushirika.

“*Cutting test*” ni kupima ubora wa Korosho-karanga (kernel) baada ya Korosho ghafi kukatwa.

“*First in First Out*”(FIFO) ni mfumo wa utoaji wa korosho kwa kuzingatia Korosho zitakazoingia kwanza ghalani ziwe za kwanza kutoka ghalani.

“*Ghala la Chama cha Ushirika cha Msingi*” ni kituo cha kukusanyia Korosho za wakulima kwa ajili ya kuzipeleka katika ghala la mnada.

“*Ghala la mnada*” ni ghala lililokidhi sifa na vigezo kwa ajili ya kukusanya Korosho za wakulima zinazosubiri kuuzwa kwenye mnada.

“*Kanuni*” ni kanuni za Tasnia ya Korosho ya mwaka 2010.

“*LBS*” ni Kipimo cha uzito katika ratili.

“*Loti*” ni fungu la Korosho zilizopo katika ghala la mnada zinazosubiri kuuzwa kwenye mnada.

“*Mchanganuo wa Mauzo (Sales catalogue)*” ni kijarida cha taarifa ya Korosho ghafi kinachoonesha namba ya stakabadhi, tarehe ya stakabadhi, mmiliki, kiasi, idadi ya magunia, ubora, loti, namba ya mnada na ghala la mnada.

“*Mfumo wa stakabadhi za Ghala*” ni mfumo wa soko ambapo Korosho huwekwa katika ghala na kutolewa stakabadhi ikionesha kiasi, ubora na daraja la Korosho kwa lengo la kusubiri kuuzwa.

“*Mnunuzi*” ni mfanyabiashara aliye na leseni ya ununuzi wa Korosho kutoka Bodi ya Korosho Tanzania katika msimu husika.

“*Msafirishaji*” ni msafirishaji wa Korosho kutoka ghala la *AMCOS* hadi ghala la mnada na kutoka ghala la mnada kwenda ghala la mnunuzi/bandarini.

“*Mtaalam wa Ubora*” ni mtaalam aliyefuzu mafunzo ya uhakiki ubora wa Korosho na kupata cheti kutoka Bodi ya Korosho Tanzania na kuajiriwa na mwendesha ghala kwa ajili ya kuhakiki ubora wa Korosho zinazoingia ghala la mnada.

“*Mwendesha ghala*” ni mtu/kampuni aliyepata leseni kutoka Bodi ya Usimamiziwa Stakabadhi za Ghala kwa ajili ya upokeaji, utunzaji na utoaji wa Korosho ghafi kutoka katika ghala la mnada.

“Nut count” ni idadi ya Korosho ghafi katika kilo moja ya Korosho. **“PDN” (Produce Dispatch Note)** ni hati ya kusafirisha Korosho ghafi ndani ya nchi.

“Shelling out turn” ni kiasi cha Korosho-karanga nzuri kitakachopatikana kutoka kwenye Korosho ghafi baada ya Korosho ghafi hizo kubanguliwa (product recovery) kiasi hicho cha Korosho- karanga nzuri kinabainishwa kisayansi kwa kufanya “cutting test” na kinawasilishwa (presented) kwa asilimia.

“Sheria” ni sheria ya Tasnia ya Korosho Na.18 ya mwaka 2009.

“TBS” (Tanzania Bureau of Standards) ni Shirika la Viwango Tanzania.

“WMA” ni Wakala wa Vipimo Tanzania.

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Awali

Mwongozo huu umetolewa chini ya sheria Na.18 ya mwaka 2009 na kanuni zake za mwaka 2010 kifungu cha 59.

Mwongozo huu unatakiwa kusomwa sambamba na sheria ya Tasnia ya korosho Na. 18 ya mwaka 2009 (sura ya 203 ya Sheria za Tanzania) pamoja na kanuni zake za mwaka 2010 (Tangazo la serikali Na.420 la mwaka 2010). Atakayekiuka matakwa ya mwongozo huu atakuwa anatenda kosa hivyo atachukuliwa hatua kwa mujibu wa Sheria.

Mwongozo unatoa maelekezo juu ya taratibu wa usimamizi na udhibiti ubora wa korosho ghafi wa mwaka 2020/2021.

Kwa kushirikiana na wadau mahsusi wa Tasnia ya Korosho, Bodi ya Korosho Tanzania imeandaa Mwongozo huu kuwezesha wadau mbalimbali kujua taratibu zitakazotumika katika kusimamia ubora wa Korosho ghafi kwa msimu wa 2020/2021. Aidha, majukumu ya kila mdau anayopaswa kutekeleza kuanzia ngazi ya mkulima hadi bandarini yameanishwa ndani ya Mwongozo huu.

1.2 Sifa za Mtaalam wa Ubora katika ngazi ya Chama cha Ushirika cha Msingi

Mtaalam wa ubora katika ngazi ya Chama cha Ushirika cha Msingi anapaswa kuwa na sifa zifuatazo:-

- 1.2.1 Awe amepata mafunzo ya udarajishaji wa msingi wa Korosho ghafi.
- 1.2.2 Awe mkulima mzoefu.
- 1.2.3 Awe mjumbe wa Bodi au mtendaji wa Chama cha Msingi cha Ushirika husika.
- 1.2.4 Awe ame hudhuria mafunzo ya ubora au semina kabla ya msimu husika.

1.3 Sifa za Mtaalam wa Ubora katika ghala la mnada

Mtaalam wa ubora atakayeajiriwa na mwendesha ghala anapaswa kuwa na sifa zifuatazo;

- 1.3.1 Awe na elimu angalau ya astashahada ya kilimo au taaluma nyingine yoyote inayoshabihiana na kilimo.
- 1.3.2 Awe amepata mafunzo ya uhakiki/udhibiti ubora wa korosho ghafi na cheti kutoka Bodi ya Korosho.
- 1.3.3 Awe ni muadilifu katika utendaji wa kazi za uhakiki ubora.
- 1.3.4 Iwapo atakua ni mzoefu (sifa ya ziada) kwa kufanya kazi katika misimu iliyopita awe na historia nzuri ya utendaji kazi na uadilifu kutoka kwa mwajiri wa awali.
- 1.3.5 Awe na leseni ya utendaji kazi kwa msimu wa 2020/2021 inayotolewa na Bodi ya Korosho
- 1.3.5 Awe amehudhuria mafunzo au semina za kujipanga kuanza msimu husika.
- 1.3.6 Mtu yeyote atakayegundulika kufanya kazi za uhakiki ubora ghala la mnada bila kuwa na sifa tajwa hapo juu na hajasajiliwa na Bodi ya Korosho Tanzania atawajibika kwa mujibu wa kifungu cha 20(4) cha Sheria ya Tasnia ya Korosho Na.18 ya mwaka 2009.

SEHEMU YA PILI

2.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI NGAZI YA MKULIMA

2.1 Uvunaji Korosho Ghafi

- 2.1.1 Korosho inapaswa kukomaa ikiwa juu ya mti wa mkorosho na kabla ya Korosho kudondoka chini mkulima anapaswa kuhakikisha eneo la mzunguko wa matawi ya mkorosho ni safi.
- 2.1.2 Mkulima anapaswa kuokota Korosho zilizokomaa na kudondoka zenyewe na si kuzitikisa.
- 2.1.3 Baada ya kuokota Korosho, mkulima anapaswa kutenganisha bibo na Korosho kwa kuizungusha Korosho mpaka inaachana na bibo. Endapo mkulima ana aina ya mikorosho ambayo vipande vya mabibo vinang'ang'ania na kubakia kwenye Korosho baada ya kutenganishwa na mabibo, atapaswa kuviondoa vipande hivyo kwa kutumia kisu. Kazi hiyo ifanyike kwa uangalifu kuepuka kuitoboa Korosho kwenye sehemu ambayo bibo lilijishika.
- 2.1.4 Mkulima anapaswa kuokota Korosho angalau mara 3 kwa wiki na kama kuna mvua ziokotwe kila siku ili kutunza ubora.

2.2 Uanikaji wa Korosho Ghafi

- 2.2.1 Korosho zianikwe juani kwa muda wa siku 3-4 mfululizo. Ni vyema Korosho zianikwe katika sakafu nzuri, jamvi, vitanga, mikeka au maturubai.
- 2.2.2 Korosho zianikwe hadi zikauke vizuri. Korosho zilizokauka vizuri zina sauti kali inayosikika "sharp audible sound" kama zitadondoshwa kwenye sakafu ya saruji au kuchezesha kwenye viganja.

2.3 Uchambuaji (Sorting)

- 2.3.1 Mkulima anatakiwa kutenganisha korosho na uchafu mbalimbali kama vile mabaki ya mabibo makavu (kochoko), majani ya miti na vitu visivyo korosho. Kuondoa korosho zilizooza, korosho zisizokomaa, korosho ndogo sana na korosho zilizotoboka au kuanza kuota.
- 2.3.2 Mkulima akipeleka Korosho chafu ambazo hazijachaguliwa au hazijakauka vizuri kwenye ghala la Chama cha Msingi atawajibika kwa gharama zozote zitakazohitajika kuboresha Korosho hizo.
- 2.3.3 Mkulima atakayegundulika kuruhusu, kusababisha au kuweka mchanga au kitu kisicho Korosho ilikuongeza uzito na kupeleka ghala la chama cha msingi atawajibika kwa mujibu wa sharia Na.18 ya mwaka 2009 kifungu cha 23(a).

2.4 Kuhifadhi Korosho Ghafi

- 2.4.1 Korosho zilizokauka na kuchambuliwa zihifadhiwe vizuri kabla ya kupelekwa ghalani.
- 2.4.2 Korosho inapaswa kuhifadhiwa sehemu kavu, isiyovuja na yenye hewa ya kutosha. Korosho zisipokaushwa vizuri zinaweza kuharibika, kuota au kuoza kabisa ndani ya muda mfupi wa uhifadhi.

SEHEMU YA TATU

3.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI KATIKA NGAZI YA CHAMA CHA USHIRIKA CHA MSINGI

- 3.1 Karani wa AMCOS au mjumbe wa Bodi anayehusika na ubora anapaswa kukagua korosho za mkulima na kuhakikisha kwamba zimekauka, zimechambuliwa na hazijachanganywa na vitu visivyo korosho (mchanga, mawe, kuchoko n.k).
- 3.2 Mtaalam wa ubora wa AMCOS anapaswa kukagua kama korosho zimekauka vizuri na zimechambuliwa vizuri kwa mkulima mmoja mmoja kabla ya kupokelewa katika ghala la Chama cha Msingi. Kwa AMCOS ambazo zitapata vifaa vya ubora vya awali watatumia kipima unyevu kupima unyevu wa korosho na mizani ndogo kukagua idadi ya korosho kwa kilo (kama korosho zimechaguliwa vizuri) kabla ya kupokea korosho ghalani .
- 3.3 Baada ya ukaguzi korosho zipimwe uzito na kuwekwa katika gunia la katani/kitani lenye alama za utambulisho kama zilivyoainishwa kwenye kiambatisho Na.1 na kuhifadhiwa ghala la Chama cha Msingi.
- 3.4 Gunia za korosho zinapaswa kuhifadhiwa kwenye ghala lisilovuja, lenye hewa ya kutosha na kupangwa juu ya magogo, mbao au chaga “pallet” ili kutunza ubora.
- 3.5 Gunia la kuhifadhi korosho linapaswa kuwa la katani/ kitani lenye ubora uliopitishwa na Shirika la Viwango Tanzania (TBS) lenye uwezo wa kuhifadhi kilo 80 za Korosho ghafi.
- 3.6 Wakati wa upakiaji wa Korosho watendaji wa Chama cha Msingi, msindikizaji na msafirishaji wanapaswa kujiridhisha kama korosho zimefanyiwa ukaguzi wa awali na uzito wa Korosho. Iwapo kutatokea tofauti ya uzito kati ya uliopimwa ghala la chama cha msingi na ghala la mnada na ikathibitika upungufu huo, msindikizaji na kampuni ya usafirishaji watawajibika kulipa gharama ya kiasi kilichopungua.
- 3.7 Viongozi/Watendaji wa Chama cha Ushirika cha Msingi watakaopeleka kwenye ghala la mnada Korosho ghafi ambazo hazijakidhi viwango vya ubora kama ilivyoainishwa katika kipengele cha 4.4.4 kwenye mwongozo huu, korosho hazitaruhusiwa kutoka nje ya ghala hadi itakapothibitika ufinyu wa nafasi ya kuchambulia korosho ghalani. Viongozi watawajibika kwa gharama zozote zitakazohitajika kuboresha korosho hizo.
- 3.8 Viongozi/Watendaji wa Chama cha Ushirika cha Msingi watakaogundulika kuruhusu, kusababisha au kuweka mchanga au kitu kisicho Korosho ili kuongeza uzito na kupeleka ghala la mnada watawajibika kwa mujibu wa Sheria za nchi.

SEHEMU YA NNE

4.0 UDHIBITI UBORA WA KOROSHO GHAFI KATIKA GHALA LA MNADA

4.1 Taratibu za Kuingiza Korosho Ghala la mnada

- 4.1.1 Gari lolote linaloingia ghala la mnada likiwa limebeba korosho ni lazima korosho hizo zihakikiwe ubora kabla ya kupokelewa katika ghala la mnada.
- 4.1.2 Korosho zitapokelewa katika ghala la mnada kwa madaraja yote mawili “daraja la kwanza na daraja la pili” wakati wote wa msimu. Korosho daraja la kwanza na daraja la pili zipangwe katika loti/steki tofauti.
- 4.1.3 Korosho ghafi ambazo hazidakidhi viwango vya ubora kama ilivyoainishwa katika kipengele cha 4.4.4 katika mwongozo huu, viongozi wa AMCOS washauriwe kuboresha korosho hizo ghalani ili kufikia vigezo vya ubora. Kama korosho hazidakidhi zihifadhiwe katika ghala kwa makubaliano maalum na itolewe stakabadhi ya korosho mbovu zinazobaki ghalani. Pindi ukusanyaji wa korosho kwa AMCOS husika utakapokwisha viongozi waruhusiwe kuondoka na korosho zao kama walivyozikabidhi kwa mwendesha ghala kuepuka uchanganyaji wa korosho nzuri na zisizokidhi vigezo.
- 4.1.4 Taratibu zote za kuhakiki ubora zifanyike mbele ya mwakilishi wa AMCOS wakati wa kuingiza Korosho kwenye ghala la mnada. Mtaalam wa ubora wa Mwendesha ghala ni Mhusika Mkuu na Mjumbe wa AMCOS ni shahidi.
- 4.1.5 Vyama Vikuu vya Ushirika vinaruhusiwa kuajiri wataalam wa ubora watakaosimama kwa niaba ya AMCOS katika ghala la mnada na wataalam hawa wawe wamepata mafunzo ya ubora na cheti kutoka Bodi ya Korosho Tanzania.

4.2 Utaratibu wa Kuchukua Sampuli

Hatua ya msingi katika zoezi la uhakiki ubora wa Korosho ghafi ni jinsi ya upatikanaji wa sampuli. Mtaalam wa ubora anapaswa kuzingatia hatua zifuatazo katika uchukuaji wa sampuli.

- 4.2.1 Sampuli itolewe kwa uangalifu kwa kutumia sampuli nasibu “random sampling” kutoka katika mzigo wa Korosho ghafi.
- 4.2.2 Sampuli ichukuliwe kwa umakini kwa kutumia kifaa maalum cha kuchukulia sampuli pande zote nne na katikati kwa kila gari kabla ya kuingiza Korosho ghafi katika ghala la mnada.
- 4.2.3 Sampuli inapaswa iwe ya kweli na inayowakilisha gari husika (representative sample).
- 4.2.4 Sampuli inayopaswa kuchukuliwa si chini ya asilimia 50% ya magunia yote, kwa kutegemea ukubwa wa mzigo na idadi ya gunia zitakazohakikiwa. Sampuli inavyokuwa kubwa na usahihi wa matokeo unaongezeka.
- 4.2.5 Iwapo mtaalam wa ubora atagundua kasoro au kuwa na wasiwasi wowote katika gari husika anapaswa kuchukua sampuli mzigo wote (100%).

- 4.2.6 Iwapo itagundulika kuna kitu chohote kisichokorosho kama mchanga, mawe, kokoto na vinginevyo, korosho zote zishushwe na kukagukiwa na taarifa itolewe Bodi ya Korosho.
- 4.2.7 Iwapo litagundulika gunia lolote linaunyevu wa juu au zimechanganywa na korosho zisizo na ubora. Gari zima likaguliwe na magunia yenye changamoto yashushwe kuanikwa au kuchanmbuliwa.
- 4.2.8 Gari lililofunikwa kote (box body truck) ni lazima magunia yote ya Korosho yashushwe chini kisha sampuli ichukuliwe kwa ajili ya zoezi la uhakiki ubora.
- 4.2.9 Sampuli inatakiwa iwe na unyevu usiozidi asilimia kumi (10%).
- 4.2.10 Sampuli ichanganywe vizuri kisha ipimwe, wastani wa sampuli katika zoezi la uhakiki ubora wa korosho ghafi “cutting test” ni kilo moja.

4.3 Vifaa Vinavyohitajika Katika Zoezi Hili

- i. Kipima unyevu (moisture meter) kilichofanyiwa ugezi “calibration” na TBS
- ii. Mkasi wa kukatia Korosho
- iii. Bisibisi au njiti ya baiskeli (scooper) 8
- iv. Mizani ndogo ya kidijitali ithibitishwe na WMA
- v. Kifaa maalum cha kuchukulia sampuli
- vi. Kikokotoo (calculator), kalamu na daftari dogo
- vii. Mafuta ya nazi au nyonyo au “gloves”
- viii. Bakuli au sahani zenye rangi tofauti
- ix. Tishu au kitambaa maalum
- x. Meza ya kukatia sampuli na chombo (ndoo au gunia) cha kubebea sampuli.

4.4 Taratibu za Kupima Sampuli

Mtaalam wa Ubora anapaswa kufuata taratibu zifuatazo wakati wa kupima sampuli ya Korosho ghafi.

- 4.4.1 Sampuli ipimwe asilimia ya unyevu “moisture content” kwa kutumia kifaa maalum kiitwacho kipima unyevu “moisture meter”. Kiwango cha unyevu kinapaswa kisizidi asilimia kumi 10% (w/w). Iwapo Korosho hazitakidhi kiwango kipengele 4.1.3 cha Mwongozo huu kitumike.
- 4.4.2 Sampuli ipimwe kilo moja na kuhesabiwa idadi ya Korosho kwa kilo (nut count). Kipimo hiki hutegemea na ukubwa na uzito wa Korosho katika kilo moja idadi ya Korosho inapaswa isizidi mia mbili (200). Iwapo Korosho hazitakidhi kiwango kipengele 4.1.3 cha Mwongozo huu kitumike.
- 4.4.3 Korosho zilizohesabiwa zikatwe kwa kutumia mkasi maalum wa kukatia Korosho ghafi kisha ziwekwe mafungu tofauti kwa Korosho zilizokatwa kama ifuatavyo:-

GN – “Good nut” (Korosho nzuri)

IMM – “Immature” (Korosho zisizokomaa)

SP – “Spotted nuts” (Korosho zenye madoa)

PD – “Partial damaged” (Korosho zilizoanza kuoza)

Kisha njia ifuatayo itumike kutafuta “shelling out turn” (SHOT)

$SHOT = \frac{GN + (IMM + SP + PD)}{100} \times 0.176$

- 4.4.4 Madaraja ya Korosho ghafi yanayotambulika kwa mujibu wa kifungu cha 19 cha Sheria ya Korosho Na 18 ya mwaka 2009 na kanuni ya 26 ya kanuni za Tasmania ya Korosho.

Daraja la kwanza

SHOT= 48lbs/80kgbag na zaidi (≥ 48 lbs/80kgbag).

Unyevu wa Korosho “Moisture content” inapaswa isizidi asilimia kumi 10% (w/w).

Idadi ya Korosho kwa kilo moja “Nut count” inapaswa isizidi mia mbili (200).

Daraja la pili

SHOT = (44lbs/80kg bag – 47 lbs/80kg bag).

Unyevu wa Korosho “Moisture content” inapaswa isizidi asilimia kumi 10% (w/w).

Idadi ya Korosho kwa kilo moja “Nut count” inapaswa isizidi mia mbili (200).

Note: Korosho zenye ukungu kwa nje aidha wa rangi nyeupe, kijani, nyeusi au njano zisipokelewe kwenye ghala la korosho kuanzia ngazi ya AMCOS hadi ghala kuu. Wakulima wazingatie kukausha korosho vizuri kuepuka changamoto hii.

- 4.4.5 Mtaalam wa ubora wa ghala la mnada atakapogundulika kukiuka taratibu za uhakiki ubora zilizoainishwa kwenye mwongozo huu. Kupokea rushwa na kusababisha uwepo wa Korosho zisizokidhi viwango ghalani. Mtaalam huyo atachukuliwa hatua za kisheria.

4.5 Taratibu za Kutoa Korosho Ghala la mnada.

- 4.5.1 Mnunuzi anaruhusiwa kuhakiki ubora wa korosho alizonunua mnadani na kulipia kabla ya kuzitoa katika ghala la mnada kwa kufuata taratibu zilizoainishwa katika mwongozo huu. Mtaalam wa ubora wa mwendesha ghala ni mhusika mkuu na mtaalam wa ubora wa mnunuzi ni shahidi.

- 4.5.2 Mnunuzi anaruhusiwa kuwa na mtaalam wa ubora aliyepitia mafunzo ya uhakiki Ubona wa Korosho ghafi msimu 2020/2021 yaliyotolewa na Bodi ya Korosho Tanzania, atakayemuwakilisha katika ghala la mnada wakati wa uhakiki wa ubora wa Korosho ghafi kabla ya kuzitoa ghala la mnada.

- 4.5.3 Mnunuzi atapewa korosho kwenye ghala la mnada kwa kuzingatia daraja la korosho alizonunua mnadani. Ambapo ni daraja la kwanza na daraja la pili.

- 4.5.4 Mnunuzi yoyote atakayeshiriki na kuthibitika kuchangia kushuka kwa ubora baada ya kukabidhiwa Korosho katika ghala la mnada au kuongeza kitu chochote ambacho sio Korosho atawajibika kwa mujibu wa kifungu cha 23(b) cha Sheria ya Tasmania ya Korosho Na. 18 ya mwaka 2009. Mnunuzi hataruhusiwa kusafirisha Korosho zisizokidhi vigezo nje ya nchi, iwapo itathibitika atawajibika.

4.6 Sifa za Ghala la Kuhifadhia Korosho

- 4.6.1 Ghala linapaswa kuwa na milango walau pande mbili za kuta na madirisha Madogo “vents” za kutosha juu na chini kurahisisha mzunguko wa hewa ghalani. Kutokana na uhaba wa maghala bora ya kuhifadhi korosho ghafi ghala zenye mlango pande moja na madirisha madogo “vents” za juu pekee za kutosha yanaweza kutumika kuhifadhi korosho ghafi.
- 4.6.2 Ghala liwe na chaga “pallets” za kuwekea korosho ghafi.
- 4.6.3 Ghala liwe na sakafu ya saruji iliyo safi.
- 4.6.4 Ghala halipaswi kuvuja wala kuingiza maji wakati wa mvua.
- 4.6.5 Ghala liwe na vifaa vyote vya ubora kama vilivyotajwa katika kipengele 4.3 vinavyofanya kazi vizuri na vilivyokaguliwa na mamlaka husika kwa kushirikiana na Bodi ya Korosho.
- 4.6.6 Ghala linapaswa kuwa na sifa zote kama zinavyoelekezwa na Bodi ya Stakabadhi za Ghala.

4.7 Udhhibiti Ubora wa Korosho Ghafi ngazi ya Msafirishaji

- 4.7.1 Msafirishaji anawajibika kuwa na nyaraka zote zinazotambulika kisheria za gari husika linalotumika kubeba korosho ghafi katika msimu 2020/2021.
- 4.7.2 Msafirishaji akishakabidhiwa korosho ghafi katika ghala la mnada atawajibika kulinda, kutunza na kuhifadhi ubora na uzito wa korosho hizo hadi kwenye ghala la mnunuzi, bandarini au kiwandani.
- 4.7.3 Msafirishaji yoyote atakayeshiriki na kuthibitika kuchangia kushuka kwa ubora baada ya kukabidhiwa korosho kutoka ghala la chama cha msingi au ghala la mnada au kuongeza kitu chochote ambacho sio korosho atawajibika kwa mujibu wa Sheria za nchi.
- 4.7.5 Msafirishaji anatakiwa kusafirisha korosho saa 12.00 asubuhi hadi saa 12.00 jioni.

SEHEMU YA TANO

5.0 MAJUKUMU NA WAJIBU WA WADAU KATIKA KUSIMAMIA UBORA WA KOROSHO GHAFI

5.1 Mkulima

- 5.1.1 Kuzingatia taratibu zote za uvunaji, ukaushaji, uchambuaji/ udarajishaji na uhifadhi wa korosho ghafi katika madaraja kama ilivyoielezwa kwenye sehemu ya pili ya Mwongozo huu.
- 5.1.2 Kupeleka Korosho kwenye ghala la AMCOS, kuhakikisha korosho zake zimekaguliwa kwa kumwaga korosho zote mbele ya mjumbe anayesimamia ubora. Baada ya ukaguzi korosho ziwekwe katika gunia la katani/kitani lenye ubora uliopitishwa na TBS na alama za utambulisho kama zilivyoainishwa kwenye kiambatisho na.1.
- 5.1.3 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.2 Vyama Vya Ushirika Vya Msingi (AMCOS)

- 5.2.1 Kuajiri karani wa ubora au kuwa na mjumbe wa AMCOS atakayesimamia ubora wa Korosho katika kila ghala la Chama cha Ushirika cha Msingi.
- 5.2.3 Baada ya ukaguzi wa korosho mkulima apatiwe gunia la katani au kitani lenye ubora uliopitishwa na TBS na alama za utambulisho kama zilizoainishwa kwenye kiambatisho na.1 kwa ajili ya kuhifadhi Korosho zake kisha kupokelewa ghala la Chama cha Msingi.
- 5.2.4 Kuhakikisha ghala linalohifadhi Korosho lipo katika hali nzuri na halivuji.
- 5.2.5 Kuhakikisha magunia yote yameandikwa au yamechapishwa alama za utambulisho kama zilivyoainishwa kwenye kiambatisho na.1 kabla ya kusafirishwa kwenda ghala kuu.
- 5.2.6 Mjumbe wa Bodi au Mtendaji wa Chama cha Msingi husika ahakikishe Korosho ghafi zimefanyiwa ukaguzi wa awali wa ubora kabla ya kusafirisha kwenda ghala la mnada.
- 5.2.7 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.3 Mwendesha Ghala

- 5.3.1 Mwendesha ghala anapaswa kuwa na vifaa vya ubora kama vilivyoainishwa katika kipengele 4.3 na viwe vimehakikiwa na mamlaka husika (TBS na WMA) kwa kushirikiana na Bodi ya Korosho. Vifaa vyote viwepo ghala la mnada kabla ya zoezi la kupokea Korosho kuanza.
- 5.3.2 Mwendesha ghala lazima awe na wataalam wa ubora wa Korosho angalau wawili wenye sifa zilizoainishwa katika kipengele 1.3. Iwapo kutatokea uhitaji wa mabadiliko yoyote ya mtaalam wa ubora kwenye ghala la mnada Bodi ya Korosho Tanzania ipatiwe taarifa.
- 5.3.3 Mwendesha ghala ahakikishe ghala lake lina sifa zilizotajwa katika kipengele 4.6.
- 5.3.4 Mwendesha ghala atawajibika kukagua magunia ya korosho anayopokea kwenye ghala la

mnada na kuhakikisha yana alama za utambulisho kama zilivyoainishwa kwenye kiambatisho Na.1.

- 5.3.5 Mwendesha ghala anapaswa kupokea korosho zenye ubora unaotambulika na sheria ya Bodi ya Korosho kama ilivyoelezwa katika kipengele 4.4.4.
- 5.3.6 Kutunza Korosho za wakulima na kutoa korosho kwa wanunuzi kwa kuzingatia daraja la ubora alilonunua kwenye mnada na kwa kuzingatia mwongozo huu.
- 5.3.7 Kuzingatia “First in First Out” (FIFO) wakati wa kutoa korosho katika ghala la mnada.
- 5.3.8 Kuhakikisha mnunuzi anahakiki ubora kabla ya kuchukua Korosho kwenye ghala la mnada na kusaini kuwa amechukua Korosho zenye ubora kama ilivyobainishwa kwenye stakabadhi husika na kwa kuzingatia vigezo vilivyobainishwa katika mwongozo huu.
- 5.3.9 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.4 Wanunuzi wa Korosho Ghafi

- 5.4.1 Mnunuzi anapaswa kulipa kwa wakati (ndani ya siku 4) na kuchukua korosho zake kwa muda kama ilivyoainishwa katika Mwongozo namba 1 wa Mfumo wa Stakabadhi za Ghala wa mwaka 2020/2021.
- 5.4.2 Kuhakiki ubora wa Korosho alizonunua kabla ya kuzitoa ghala la mnada. Aidha, iwapo pande zote mbili (Mwendesha Ghala na Mnunuzi) hawatakubaliana na matokeo ya ubora. Anayepinga atatakiwa kuwasilisha malalamiko yake kwa maandishi Bodi ya Korosho Tanzania.
- 5.4.3 Mnunuzi akishachukua mzigo ghala la mnada atawajibika kusimamia usafirishaji wa Korosho hizo na kuhakikisha analinda, kutunza na kuhifadhi uzito na ubora wa Korosho alizotoa katika ghala la mnada.
- 5.4.4 Mnunuzi atawajibika kuhakikisha Korosho zinasafirishwa zikiwa na magunia yenye alama za utambulisho kama zilizoainishwa kwenye kiambatisho Na.1, ili kurahisisha mfumo wa ufuatiliaji “traceability”. Endapo atalazimika kuomba magunia ya ziada atawasiliana na Chama Kikuu cha Ushirika.
- 5.4.5 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.5 Wasafirishaji wa Korosho Ghafi

- 5.5.1 Msafirishaji anatakiwa kuhakikisha anasafirisha korosho katika hali ya usalama bila kuharibu ubora wa korosho hizo.
- 5.5.2 Msafirishaji anatakiwa kuhakikisha korosho hazinyeshewi na mvua katika muda wote wa safari.
- 5.5.3 Mwakilishi wa Chama na msafirishaji wanatakiwa kufikisha Korosho kwenye ghala la mnada katika uzito na ubora waliopokea kutoka ghala la Chama cha Msingi husika.
- 5.5.4 Mwakilishi wa mnunuzi na au msafirishaji anatakiwa kufikisha korosho bandarini au ghala la mnunuzi katika uzito na ubora waliopokea kutoka ghala la mnada.
- 5.5.5 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.6 Halmashauri za Wilaya

- 5.6.1 Maafisa kilimo wa tarafa, kata na kijiji husika wanatakiwa kutoa elimu ya uvunaji, ukaushaji, uchambuzi na uhifadhi wa korosho kwa wakulima wa eneo husika ili kusimamia ubora wa korosho ghafi katika ngazi ya mkulima.
- 5.6.2 Maafisa kilimo/ugani wa kata wanatakiwa kufanya ukaguzi kwenye ghala za AMCOS kuhakiki kama ukaguzi wa awali wa korosho za wakulima iwapo umefanyika kwa kuzingatia Muongozo huu.
- 5.6.3 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.7 Wakala wa Vipimo Tanzania – WMA

- 5.7.1 Kukagua na kuthibitisha mizani itakayotumika kupima Korosho.
- 5.7.2 Kushirikiana na Bodi ya Korosho Tanzania kusuluhisha migogoro inayotokana na vipimo.

5.8 Bodi ya Usimamizi wa Stakabadhi za Ghala

- 5.8.1 Kuhakikisha kwamba ghala linalopewa leseni ya kuhifadhi Korosho linakidhi viwango vyote vya kuhifadhi Korosho ghafi kwa kuzingatia Sheria ya Stakabadhi za Ghala na kipengele 4.6 cha mwongozo huu.
- 5.8.2 Kumsimamia mwendesha ghala katika shughuli zote za utekelezaji wa majukumu yake ya uhifadhi wa korosho ghafi kwenye ghala la mnada.
- 5.8.3 Kumwajibisha mwendesha ghala pale anapopokea ama kutoa Korosho zilizo chini ya ubora na uzito unaotakiwa kwa mujibu wa Miongozo iliyopo baada ya kuthibitishwa na Bodi ya Korosho Tanzania.
- 5.8.4 Kusimamia utekelezaji wa sheria na kanuni ya stakabadhi za ghala.
- 5.8.5 Kufuata taratibu nyingine kama zilivyoainishwa kwenye mwongozo huu.

5.9 Bodi ya Korosho Tanzania

- 5.9.1 Kufanya ukaguzi wa vifaa vya ubora kabla na wakati wa msimu kwa kushirikiana na wakala wa vipimo WMA na TBS.
- 5.9.2 Kufanya ukaguzi wa ghala za mnada na shughuli nyingine za utendaji wa mwendesha ghala kwa kushirikiana na Bodi ya Usimamizi wa Stakabadhi za Ghala.
- 5.9.3 Kuratibu na kutoa mafunzo ya ubora kuanzia ngazi ya mkulima, Viongozi wa AMCOS na wataalam wa ubora wa korosho ghafi katika ghala la mnada.
- 5.9.4 Kutoa vitabu vya hati ya uhakiki ubora kwa ghala za mnada zinazohifadhi korosho ghafi nchini.
- 5.9.5 Kufanya ukaguzi wa kushtukiza katika ghala za Vyama vya Msingi kwa kushirikiana na Maafisa ushirika wa Wilaya husika na Ukaguzi ghala za mnada kwa kushirikiana na Bodi ya Usimamizi wa Stakabadhi za ghala ili kuhakikisha sheria na taratibu za ubora zinafuatwa.
- 5.9.6 Kutatua migogoro ya ubora pale inapotokea katika mnyororo wa mauzo.

SEHEMU YA SITA

6.0 UTATUZI WA MIGOGORO

- 6.1 Tatizo la ubora litakapotokea katika ghala la mnada taarifa ya maandishi itumwe Bodi ya Korosho Tanzania ndani ya saa 48.
- 6.2 Mkurugenzi atateua kamati kulingana na aina ya mgogoro kwa mujibu wa Kifungu cha 3 (e) cha Sheria ya Tasnia ya Korosho Na. 18 ya mwaka 2009. Bodi ya korosho itatoa uamuzi wa mwisho.

Mwongozo huu unatakiwa kusomwa sambamba na sheria ya Tasnia ya Korosho Na. 18 ya mwaka, 2009 (Tangazo la Serikali Na.420 la mwaka 2010). Atakayekiuka matakwa ya mwongozo huu atakuwa anatenda kosa hivyo atachukuliwa hatua kwa mujibu wa sheria.

Mwongozo huu umetolewa: Septemba, 2020

Francis Alfred
KAIMU MKURUGENZI MKUU

VIAMBATISHO

Kiambatisho Na.1

RANGI NA ALAMA ZA MAGUNIA YA KOROSHO GHAFI MSIMU WA 2019/20

CHAMA	RANGI	MANENO	ALAMA KWENYE GUNIA
TANECU LIMITED	Nyekundu	Cashewnut Produce of Tanzania	MTW/TANECU/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
MAMCU LIMITED	Bluu	Cashewnut Produce of Tanzania	MTW/MAMCU/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
RUNALI LIMITED	Zambarau	Cashewnut Produce of Tanzania	LND/RUNALI/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
LINDI MWAMBAO LIMITED	Njano	Cashewnut Produce of Tanzania	LND/LINDI MWAMBAO/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
TAMCU LIMITED	Nyeusi	Cashewnut Produce of Tanzania	TNDR/TAMCU/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
CORECU LIMITED	Kijani	Cashewnut Produce of Tanzania	PWN/CORECU/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi
TACACU LIMITED	Nyeupe	Cashewnut Produce of Tanzania	TNG/TACACU/Na. ya usajili wa Chama cha Msingi.